

Natuuronderzoek Hermeandering Berkel en landgoed De Rees

Lochem

25 april 2012
Aangepast november 2012

Zoon bureau voor ecologie

Colofon

Titel Natuurtonderzoek Hermeandering Berkel en landgoed De Rees (gem. Lochem)

Opdrachtgever mRO

Uitvoerder Zoon buro voor ecologie

Auteur C.P.M. Zoon

Datum 25 april 2012 / 28 november 2012

Zoon buro voor ecologie
Balkerweg 60, 7738 PB, Witharen
tel: 0523-676.470, 06-22682040
e-mail: info@zoon-ecologie.nl

Zoon heeft meer dan 30 jaar ervaring met veldonderzoek naar flora en vegetatie in Nederland. Er is 20 jaar ervaring met faunaonderzoek in Europa en met terreinbeheer, natuurbeleid, natuurontwikkeling en het beoordelen van effecten van plannen voor bouwen, aanleg van wegen en kanalen in Nederland.

Inhoud

1. INLEIDING	3
1.1 Ligging van het terrein	3
1.2 Het plan	3
1.3 Status van het gebied in het natuurbeleid	4
1.4 Noodzaak van een natuuronderzoek	5
1.5 Onderzoek	6
2. NATUURWAARDEN	7
2.1 Landschap, geomorfologie en bodem	7
2.2 Globale habitatkartering maart 2012	9
2.3 Bestaande gegevens bijzondere soorten vanaf 1998	11
2.4 Het belang van het terrein voor beschermde gebieden	14
2.5 Het belang van het terrein voor beschermde soorten	14
3. EFFECTEN VAN HET PLAN	15
3.1 Effecten van het plan op beschermde soorten	15
3.2 Effecten van het plan op beschermde gebieden	17
4. CONCLUSIES	18
5. AANBEVELINGEN	20
5.1 Mogelijkheden voor mitigatie van negatieve effecten	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.2 Ontheffingen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.3 Aanvullend onderzoek	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
BRONNEN	21
BIJLAGE 1 BESTAANDE GEGEVENS FLORA EN FAUNA TOT EN MET 2009	22

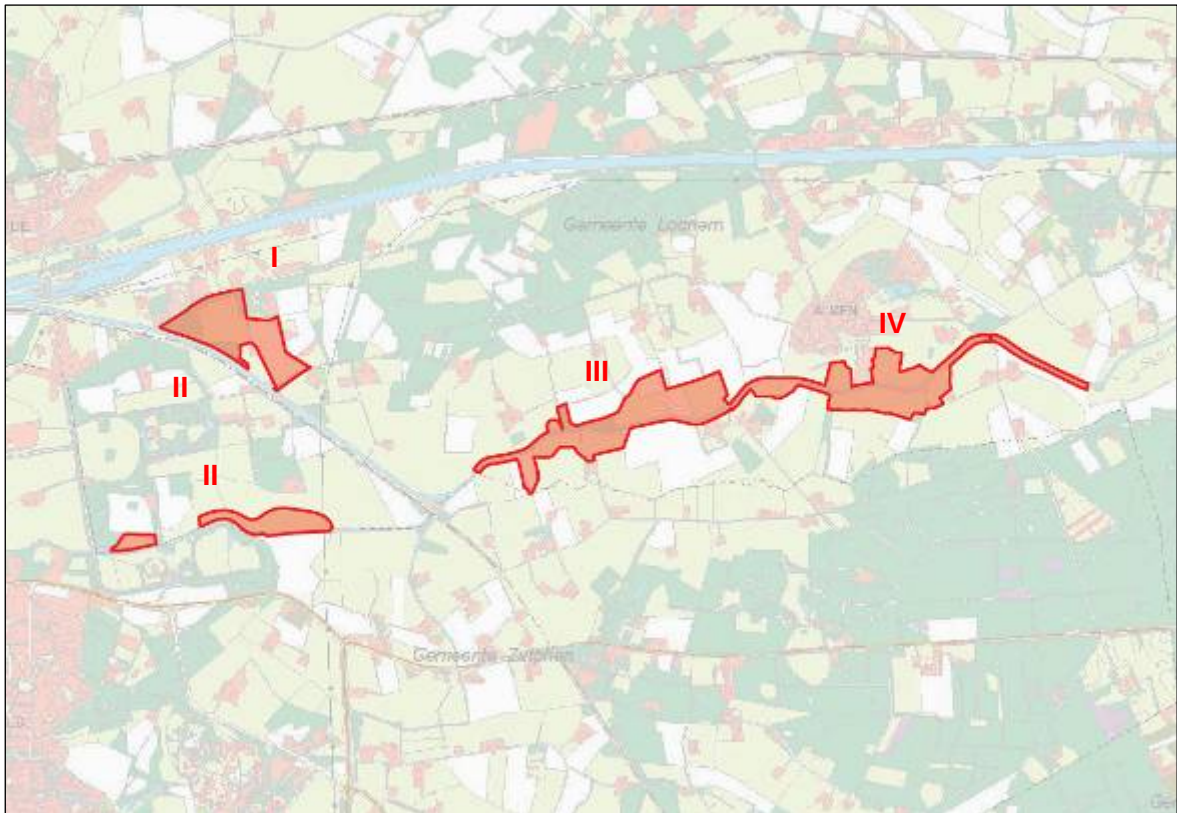
1. INLEIDING

1.1 Ligging van het terrein

Het plangebied ligt tussen Almen en Eefde langs de Berkel en het Afleidingskanaal. “Erven De Rees” ligt naast het Mastler in de punt van het Afleidingskanaal en de Almenseweg.

De hermeandering van de Berkel bestaat uit drie delen tussen Huis de Voorst en Almen.

1.2 Het plan



Er wordt een nieuw landgoed ontwikkeld genaamd De Rees. Hierbij hoort ook een bouwontwikkeling ‘Erven de Rees’ (deelgebied I).

Belangrijke verandering in de bestaande situatie in dit deelgebied is het ontwikkelen van een bouwvlak vlakbij bestaand bos, waar, gezien de ontstaansgeschiedenis als begraven rivierduin, ook archeologische waarden verwacht worden (prehistorische bewoning). Twee andere bouwvlakken komen op bestaande akkers. Een bestaand rabatten-bos met hakhout van Robinia wordt omgezet in een natuurterrein en krijgt de bestemming natuur. De ontsluiting van de hoofdwoning vindt plaats direct naar de Almenseweg.



Planconcept De Rees

De ontwikkeling van 'Erven de Rees' hangt samen met de herinrichting van de Berkel (deelgebieden II, III en IV), waarvoor tientallen hectares landbouwgronden beschikbaar gesteld worden.

Langs de Berkel worden nieuwe meanders gegraven. Deze meanders komen te liggen in beekdalgronden met een nieuwe bestemming natuur. Deze natuur zal een open karakter houden.

In gebied II worden, na dempen van de oude loop, nieuwe meanders gegraven, die smaller zijn dan de huidige Berkel. Het weiland wordt omgezet in een moeras met weinig bomen.

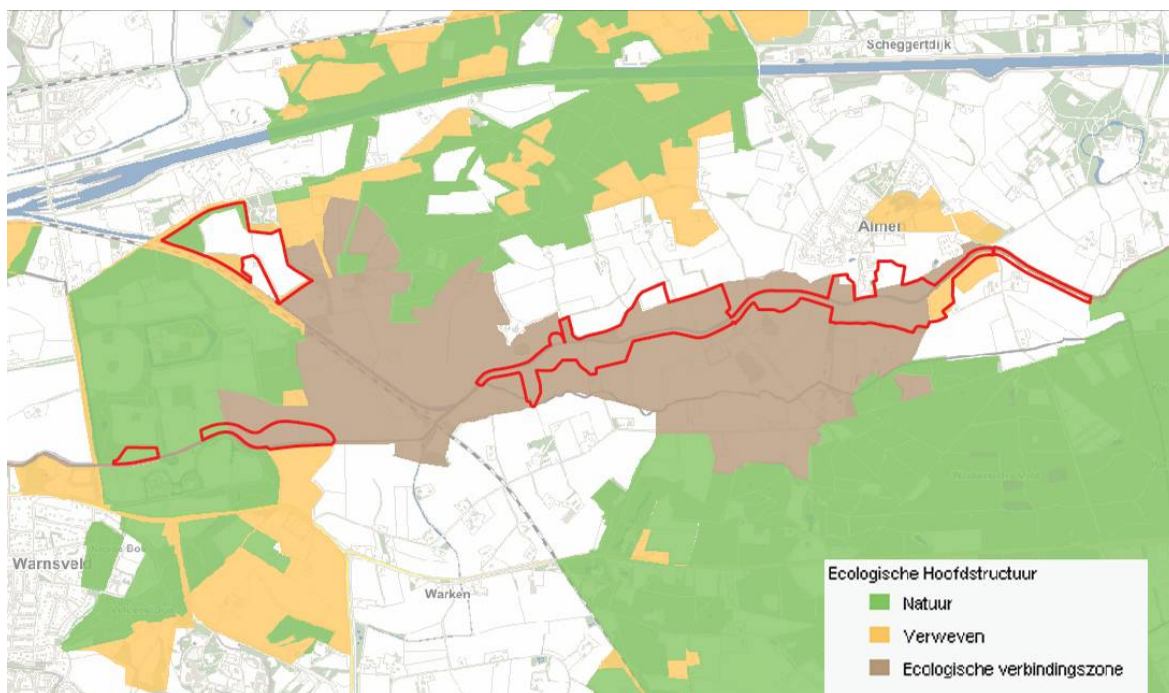
In deelgebied III en IV wordt de huidige Berkel van ca. 20m breed gedempt. De nieuwe meanders bestaan uit een moerasbanket van ca. 30m breed, waarbinnen een smal nat profiel van ca. 15m. Het moerasbanket krijgt in de winter veel ondiep water en komt in de zomer droog te staan, in het nat profiel blijft dan water staan. De lage gronden buiten het moerasbanket, kunnen bij extreme waterstanden inunderen. Dit inundatiegebied blijft een open karakter houden, met natuurlijke graslanden onder extensief beheer.

1.3 Status van het gebied in het natuurbeleid

Er zijn geen Natura 2000 gebieden in de nabijheid van het plangebied.

Het deelgebied I wordt gevormd door bestaande bosopstanden (EHS natuur) en een populierenbos aan het Afleidingskanaal (EHS verweving). De akkers liggen buiten de EHS.

De deelgebieden II, III en IV (Het Berkelproject) liggen in een EHS- verbindingsgebied. In deelgebied III en IV liggen kleine delen aan de noordkant buiten de EHS.



Ecologische Hoofdstructuur (bron: Provincie Gelderland)

1.4 Noodzaak van een natuuronderzoek

Erven de Rees (I)

Omdat voor de ontwikkeling van woonerven op landgoed de Rees op enkele punten de bestaande EHS natuur beïnvloed wordt, is een Nee-tenzijtoets onvermijdelijk. Ook omvorming van terreintypen in de bestaande EHS natuur maakt dit noodzakelijk. Voor alle ingrepen in het plan voor de Rees is een toets op beschermde flora en fauna noodzakelijk.

Berkelproject (II, III en IV)

Voor de herinrichting van de Berkel, dienen de nieuw te ontwikkelen natuurwaarden afgewogen te worden tegen de bestaande natuurwaarden, waar die door het plan verdwijnen. Overal dient een toets op beschermde flora en fauna plaats te vinden.

Toets in het kader van gebiedsbescherming

Voor ingrepen in de Ecologische Hoofdstructuur die mogelijk de wezenlijke en kenmerkende natuurwaarden van deze EHS aantasten, geldt het principe "Nee-tenzij", waarvoor de provincie in het kader van de provinciale structuurvisie een toetsingsschema opgesteld heeft. Afweging van het natuurbelang in de EHS vindt plaats in het spoor van de Ruimtelijke Ordening (bestemmingsplan).

Toets in het kader van soortbescherming

Bij elk plan dat ingrijpt op standplaatsen van planten of verblijfplaatsen van dieren, dient getoetst te worden wat het effect is op beschermde soorten, die met name genoemd zijn in de Flora- en faunawet. In deze wet worden beschermde soorten in drie beschermingscategorieën ingedeeld.

Beschermingscategorieën Flora- en Faunawet

Tabel 1	Algemene soorten waarvoor geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden bij bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkeling. Anders is wel ontheffing nodig voor verstoren of vernietigen en er geldt altijd de zorgplicht (art.2).
---------	--

Tabel 2	Soorten waarvoor ontheffing aangevraagd moet worden, behalve als er gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode, waarbij de zorgplicht blijft gelden. Ontheffing kan worden verleend als de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt.
Tabel 3	Zeldzame soorten, waarvoor altijd ontheffing aangevraagd moet worden. Ontheffing wordt alleen verleend als voldaan wordt aan alle volgende criteria: - én - er sprake is van een in de wet genoemd belang (hier: ruimtelijke ontwikkeling) - én - er geen alternatieven zijn - én - de ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort Voor Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten (alle vogels), die alle in tabel 3 staan, is geen ontheffing bij ruimtelijke ontwikkeling mogelijk, omdat deze ontheffingsgrond niet genoemd wordt in de Europese Habitatrichtlijn.

Aangepaste lijst van beschermde vogelsoorten

Jaarrond zijn nesten en verblijfplaatsen van vogels beschermd, als deze het gehele jaar gebruik maken van de verblijfplaatsen (cat 1), honkvaste koloniebroeders (cat. 2) of honkvaste niet-koloniebroeders (cat 3) zijn en als de soort zelf geen nest kan maken en elk jaar naar hetzelfde nest terugkeert (cat 4). Van andere vogelsoorten zijn de nesten alleen beschermd als ze in gebruik zijn tijdens het broedseizoen.

Indien het voortbestaan op locatie van beschermde soorten planten of dieren uit tabel 2 en 3 door de ingreep negatief beïnvloed worden, is sprake van overtreding van de Flora- en Faunawet.

Voor Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten dient het plan zo uitgevoerd te worden dat de duurzame instandhouding van deze soorten niet bedreigd wordt. Initiatiefnemer dient dit aannemelijk te maken door middel van een activiteitenplan, dat door het ministerie van ELI goedgekeurd kan worden.

Ook onbeschermden soorten mogen niet onnodig moedwillig vernietigd worden. Iedereen dient zich te houden aan de zorgplicht (art. 2 flora en faunawet).

De Flora- en Faunawet geldt altijd en overal, waar beschermde soorten voorkomen.

Rode lijst van bedreigde soorten

De toets op de instandhouding van de rode lijst-soorten vindt plaats in het spoor van de Ruimtelijke Ordening. Het is een provinciaal belang dat door de provincie behartigd wordt.

1.5 Onderzoek

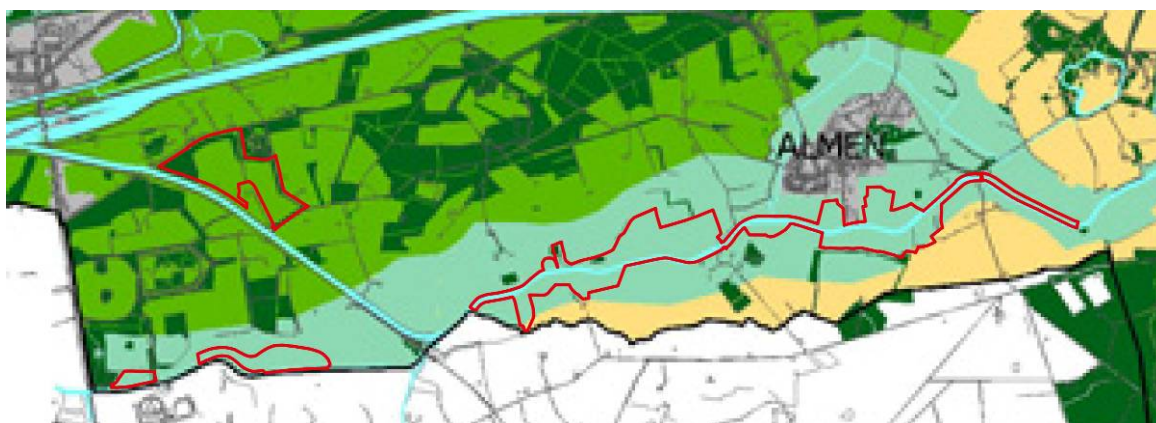
Het gehele plangebied is eind maart 2012 te voet bezocht. Het ecologische karakter en toestand van terreinen werd beoordeeld.

2. NATUURWAARDEN

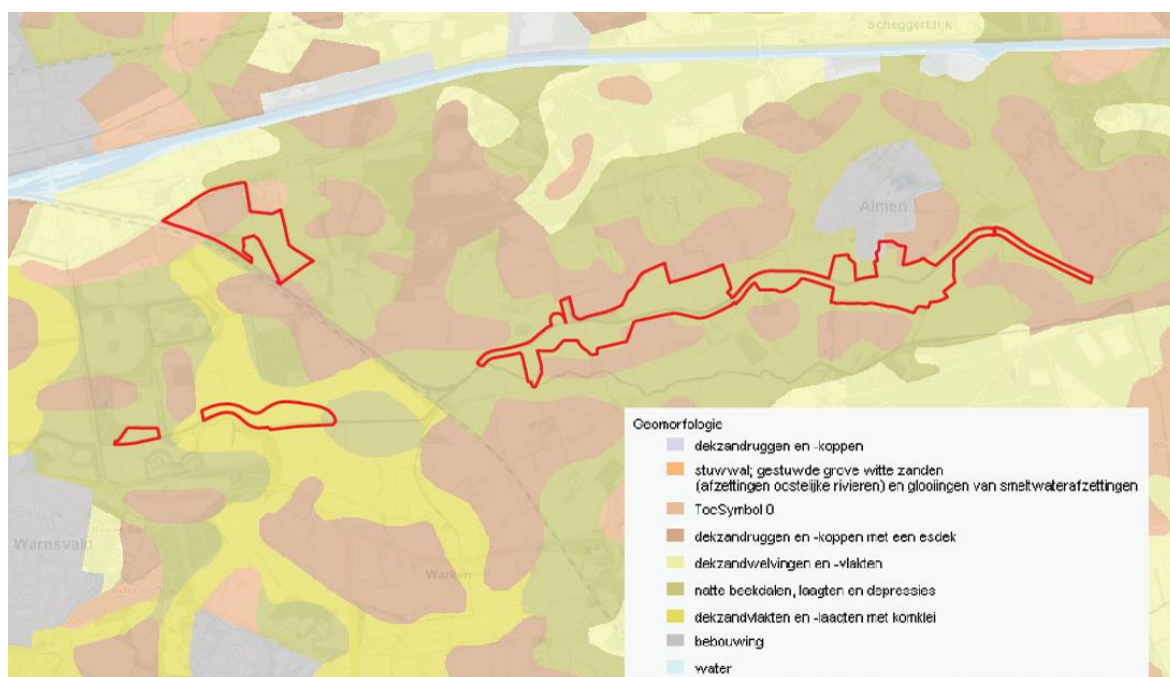
2.1 Landschap, geomorfologie en bodem

Deelgebied I ligt geheel in het bos- en landgoederenlandschap. Dit is een halfopen landschap met verspreide Saksische boerderijen met oude akkers. De bospercelen zijn vaak zeer oud.

De deelgebieden II, III en IV liggen geheel in het beekdallandschap. Dit is een nagenoeg geheel onbebouwd landschap, met vooral graslanden. Op steilranden van belendende hoge akkers komen vaak eikenbeplantingen voor en op enkele lage plekken staat vochtig bos.



Landschapstypen rond het plangebied (groen: bos en landgoederenlandschap, turkoois: beekdallandschap)

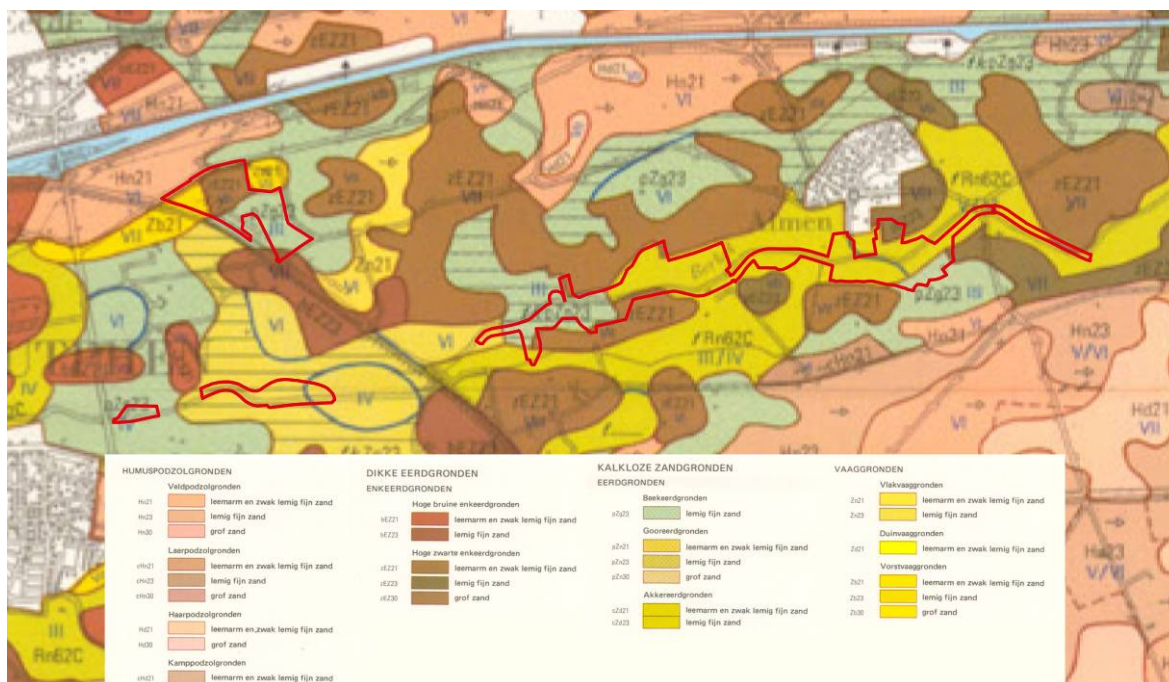


Geomorfologie rond het plangebied

Het hoogste deel van deelgebied I ligt op een begraven rivierduin. Op dergelijke plekken is de archeologische verwachtingswaarde hoog. Via een laag dal in het midden gaat het terrein over in een lage dekzandrug. Het Afleidingskanaal is duidelijk dwars door het reliëf gegraven. Doordat dit kanaal ook het dalletje doorsnijdt, worden de oorspronkelijke hoge grondwaterstanden sterk gedraineerd. Het rabattenbos dat rond 2 m lager ligt dan de

akker en het bos staat nu geheel droog. Het lijkt niet mogelijk om hier natte natuurwaarden te ontwikkelen.

Deelgebied II, III en IV liggen op rivierkleigronden, die bij gebied II en een deel van gebied III slechts een dunne laag vormen op een natte zandbodem van lemig oud dekzand. Deze redelijk doorlaatbare ondergrond komt bij beperkte afgraving al aan de oppervlakte te liggen, waardoor er invloed van de ingreep op de grondwaterhuishouding mogelijk is. Het oostelijk deel van gebied III en geheel gebied IV liggen op diepere rivierkleibodems. Bij afgraving wordt niet verwacht dat de doorlaatbare zandondergrond aangesneden wordt. De invloed van de ingreep op de grondwaterhuishouding is daardoor naar verwachting klein.



Bodemtypen rond het plangebied

Het hoge deel van 'Erven de Rees' (I) ligt op een bijzondere bodem (rivierduin), deels met eeuwenoude akker. Het gedeelte onder bos (de punt en een van de bouwlocaties) is een kansrijke plaats voor archeologische vondsten, omdat dit in de ruime omgeving een van de weinige plaatsen is waar prehistorische bewoning mogelijk was (uitloper van dergelijke plaatsen langs de IJssel). Het zuidelijk deel ligt op een beekeerdgrond (vochtig).

Deelgebied II, III en IV liggen op rivierkleigronden, die bij gebied II en een deel van gebied III slecht een dunne laag vormen op een natte zandbodem van lemig oud dekzand. Deze ondergrond komt bij beperkte afgraving al aan de oppervlakte te liggen.

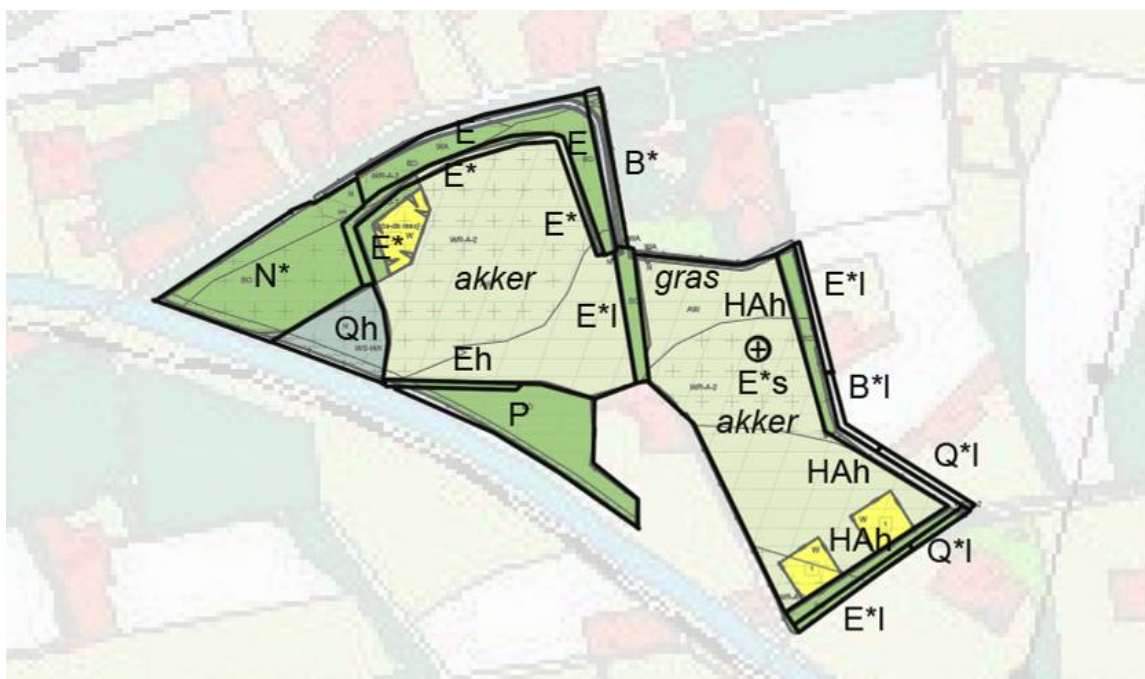
Het oostelijk deel van gebied III en geheel gebied IV liggen op diepere rivierkleibodems. Bij afgraving wordt minder zand verwacht en minder effecten op de waterhuishouding.

2.2 Globale habitatkartering maart 2012

De oude bosopstanden langs de noordrand van deelgebied I zijn zonder uitzondering goed ontwikkeld. Het gaat om ouder naaldbos met zeer oude eikenranden, die doorlopen langs de hoge akker. Langs de oostgrens staat op de grens doorgeschoten hakhout van els en haagbeuk, een bijzonder bostype op rijke vochtige gronden. Langs het Afleidingskanaal ligt een relatief jong populierenbos met minder waarde.

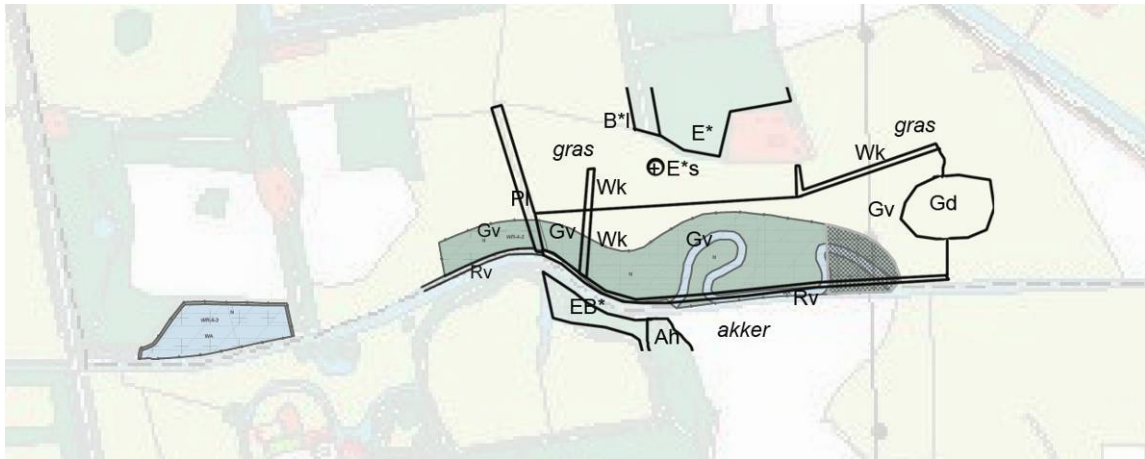
Tegen het kanaal aan ligt een (waarschijnlijk) natuurlijke laagte, afgesneden door de aanleg van het kanaal. Hier is hakhout op rabatten aanwezig, hetgeen hoge potenties geeft voor vochtige natuur. De overheersende boomsoort is echter Robinia, waardoor de natuurwaarde van de houtopstand op dit moment beperkt is.

Een groot deel van de gronden waar deelgebied II, III en IV ontwikkeld worden, zijn al in extensief beheer. Het zijn graslanden met veel natuurlijke bijmenging van vochtminnende plantensoorten. Op enkele plekken komen kleine sloten voor met natuurlijke begroeiing, waaronder kwelminnende soorten. In en langs de Berkel zijn er alleen natuurlijke vegetaties op de oevers (ruig gras met helofyten) en in de rand van het schouwpad (ruig gras).



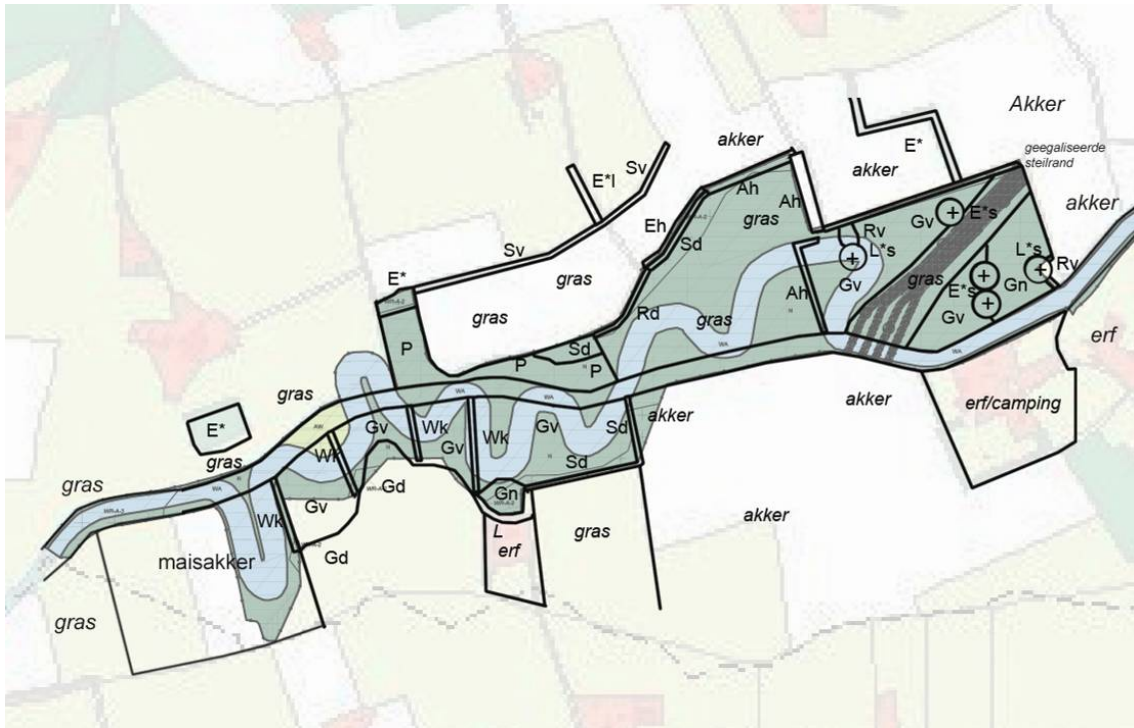
Habitats in deelgebied I

N	larix en fijnspar	H	haagbeuk	*	oude opstand
E	eik	P	populier	I	laan
B	beuk	Q	exotische boomsoort	h	hakhout
A	els		(plataan, am. eik, robinia)	s	solitair



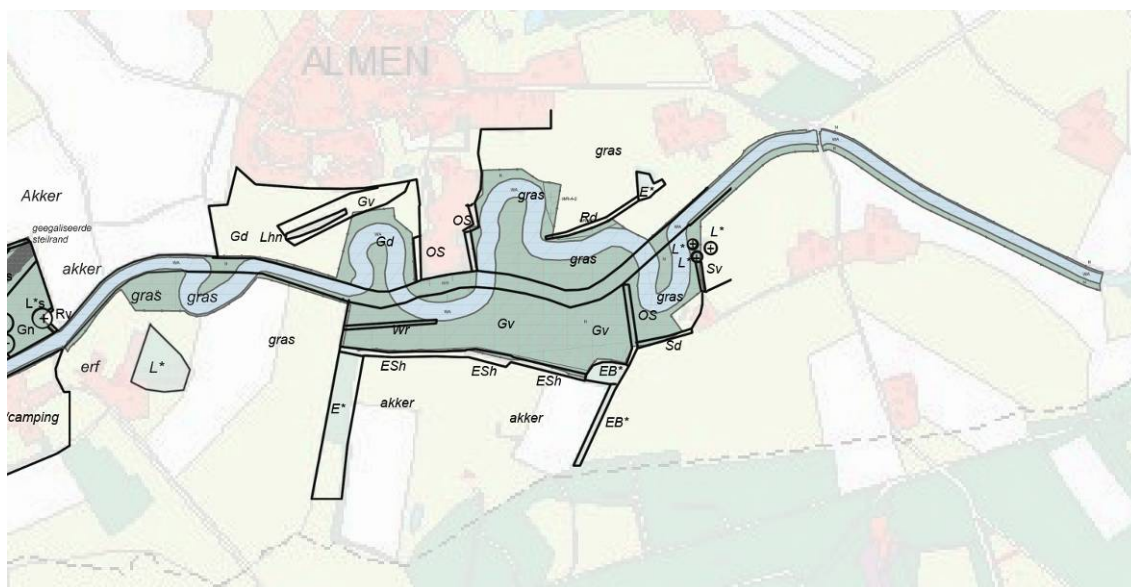
Habitats in deelgebied II

A	els	*	oude opstand	R	ruigte	k	kwel
E	eik	l	laan	G	grasland	d	droog
B	beuk	h	hakhout	W	sloot	v	vochtig
P	populier	s	solitair				



Habitats in deelgebied III

A	els	*	oude opstand	k	kwel	W	sloot
E	eik	l	laan	d	droog	S	struiken
L	wilg	h	hakhout	v	vochtig	G	grasland
P	populier	s	solitair	n	nat	R	ruigte



Habitats in deelgebied IV

B	beuk	W	sloot	*	oude opstand	n	nat
E	eik	S	struiken	s	solitair	d	droog
L	wilg	R	ruigte	h	hakhout	v	vochtig
O	loofhout	G	grasland				

2.3 Bestaande gegevens bijzondere soorten vanaf 1998

Bestaande gegevens van beschermde flora en fauna zijn afkomstig uit het overzicht van natuurwaarden in Lochem (Natuurkansen in Lochem, Zoon 2010) dat gebaseerd is op het databestand dat de NDFF opstelde voor de gehele gemeente Lochem (1998 - 2009), op het Natuuronderzoek Almen-zuid (Zoon, 2009) en op de Atlas van de flora van Oost-Gelderland (te Linde en van den Berg, 2003). Verder zijn veldwaarnemingen uit maart 2012 toegevoegd en tevens de resultaten van het vissenonderzoek van Kampen (2005). In bijlage 1 wordt de globale spreiding van deze soorten (per kilometerhok) over het gebied getoond.

Hieronder volgt het overzicht van de soorten en hun beschermingsstatus.

Tabel 1 Bestaande gegevens bijzondere soorten rondom het plangebied tot en met 2009

soort	Flora- en Faunawet			Rode lijst	Habitatrichtlijn	Jaarrond beschermd
	tab 1	tab 2	tab 3			
					bijlage 4	
Vogels						
Kleine bonte specht			X			
Zwarte specht			X			
Groene specht			X	x		
Kerkuil			X	x		X
Steenuil			X	x		X
Bosuil			X			
Ransuil			X	x		X
Wespendief			X			X
Sperwer			X			X
Havik			X			X
Raaf			X	x		
Boomvalk			X	x		x
Fluiter			X			
Appelvink			X			
Houtsnip			X			
Grutto			X	x		
Wulp			X			
Tureluur			X	x		
Scholekster			X			
Huiszwaluw			X	X		
Boerenzwaluw			x	x		
Zoogdieren						
Waterspitsmuis			x	x		
Das			x			
Dwergmuis	x					
Bunzing	x					
Dwergspitsmuis	x					
Gew. dwergvleermuis			X		X	
Laatvlieger			x	x	X	
Rosse vleermuis			X	x	X	
Ruige dwergvleermuis			X		X	
Gew. grootoorvleermuis			X		X	
Baardvleermuis			X		X	
Watervleermuis			X		X	
Meervleermuis			x		x	
Mol	x					
Veldmuis	x					
Haas	x					
Ree	x					
Vissen						
Kleine modderkruiper		x				
Paling						
Vetje				x		
bermpje		x				
Winde				x		
Libellen						
Smaragdlibell						
Geelvlakheidlibel						

soort	Flora- en Faunawet			Rode lijst	Habitatrichtlijn	Jaarrond beschermd
	tab 1	tab 2	tab 3		bijlage 4	
Variabele waterjuffer						
Gewone pantserjuffer						
Glassnijder				x		
Blauwe glazenmaker						
Grote roodoogjuffer						
Watersnuffel						
Bruine glazenmaker						
Azuurwaterjuffer						
Lantaarntje						
Houtpantserjuffer						
Amfibieën en reptielen						
kamsalamander			x	x	x	
Bruine kikker	x					
Gewone pad	x					
Kleine watersalamander	x					
Groene kikker	x					
Levendbarende hagedis		x		x		
Ringslang			x	x		
Planten						
Dotterbloem	x					
Liggend hertshooi						
Echte guldenroede						
Klein tasjeskruid						
Zandblauwtje						
Bosdroogbloem						
Tandjesgras						
Geel walstro						
Weidegeelster						
Ruige klaproos						
Bosbies						
Holpijp						
Grote keverorchis		x		x		
Dubbelloof				x		
Bleke zegge				x		
Bosaardbei				x		
Vlinders						
Groot dikkopje				x		
Zwartsprietdikkopje						
Bruin blauwtje				x		
Kleine vuurvliinder						
Koninginnepage						
Argusvlinder						
Icarusblauwtje						
landkaartje						
Boomblauwtje						
Gehakkelde aurelia						
Eikenpage						
Oranjetipje						

Ondanks dat er vrij veel bijzondere soorten aangetroffen zijn, vallen maar weinig van deze soorten onder een beschermingsregime.

Het gaat dan vooral om vogels, zoogdieren, vissen, reptielen en amfibieën. In mindere mate ook insecten (rode lijst) en enkele plantensoorten. Het merendeel van de bekende soorten komt direct buiten het beekdal voor. Door het plan zouden zij ook in het beekdal voor kunnen gaan komen.

Door de grote verschillen op 'Erven de Rees', binnen het plangebied, tussen hoog en laag, zandig en lemig, voedselarm en voedselrijk, kunnen hier vrij veel bijzondere planten voorkomen, met name in de oude bosopstanden.

2.4 Het belang van het terrein voor beschermde gebieden

Het plangebied van "Erven de Rees" wordt omringd door goed ontwikkelde delen van de Ecologische Hoofdstructuur op de hoge gronden. De aanwezige eeuwenoude eikenwallen rond de enk in het noordwesten zijn de meest waardevolle delen van de bestaande EHS natuur. De vochtige haagbeukenstroken langs de wegen in het zuidoosten van de Rees vormen de meest waardevolle delen van EHS verbingsgebied. De plangebieden voor ontwikkeling van erven vormen de open terreinen juist buiten deze bosopstanden. Zij zijn daardoor vooral van belang als rustige voedselgebieden voor soorten uit die bossen.

De plangebieden in het Berkeldal zijn van belang voor de ontwikkeling van het Ecologisch verbingsgebied dat het Berkeldal is. Zij vormen potentieel areaal voor diverse typen van rivierbegeleidende natuur met nadruk op de natuur van het stroomdal. Door ontwikkeling van deze terreinen zullen ook de aangrenzende natuurlijke terreinen in waarde toenemen.

Op dit moment heeft vooral deelgebied II (in het westen) betekenis als open rustig voedselgebied voor soorten van de aangrenzende landgoedbossen. De deelgebieden III en IV hebben op dit moment weinig betekenis voor beschermde gebieden, omdat zij op vrij grote afstand ervan liggen.

2.5 Het belang van het terrein voor beschermde soorten

De terreinen op landgoed de Rees waar erven gepland zijn, hebben een beperkt belang als leefgebied voor beschermde soorten. Het gaat om gangbare intensief beheerde agrarische gronden.

Deze terreinen zorgen echter voor voedsel en rust, bezonning en schaduw nabij de bosopstanden, waardoor er beschermde soorten in de aanpalende bosranden kunnen voorkomen.

De plangebieden in het Berkeldal vormen actueel vooral belangrijk leefgebied voor weidevogels, jachtgebied voor roofvogels en voedselgebied voor dassen. Voor soorten van rivierbegeleidende habitats, zoals planten, vissen en insecten heeft het gebied nu een zeer beperkt belang. Potentieel vormen de plandelen in het Berkeldal leefgebied voor moerassoorten en stroomdalsoorten, zowel van de rivier zelf, bergingsvlakten als van kwelgebieden daar direct buiten. In potentie vormen de nieuwe meanders een zeer belangrijk paaigebied voor vissen van stromende wateren.

3. EFFECTEN VAN HET PLAN

3.1 Effecten van het plan op beschermde soorten

Deelgebied I

Er gaat door de ontwikkeling van de drie erven geen leefgebied van aanwezige beschermde soorten verloren. De landschapsstructuur van het gebied wordt door het plan behouden, zodat er geen effect is te verwachten op de functie van voedselgebied voor broedvogels en vleermuizen. Alle bossen blijven bestaan, zodat de functie als land- en winterbiotoop voor amfibieën niet in gevaar komt.

Ook is er nauwelijks effect te verwachten op zoogdieren, vlinders, libellen en planten. De omvorming van het Robinia-hakhout in het rabattenbos naar een natuurlijker begroeiing leidt tot toename van leefgebied van zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten en struweelvogels. Door ontwikkeling van drie erven neemt het leefgebied van struweelvogels, insecten, kleine zoogdieren en vleermuizen toe.

Er komen op dit moment namelijk nauwelijks nog weidevogels in het vochtige zuidoosten voor. De kritische weidevogel Tureluur is ook uit het gebied verdwenen (maart 2012). Deze zou anders leefgebied kwijtraken door ontwikkeling van de twee erven daar.

Het erf in het noordwesten krijgt langs de aanpalende oude eikenrij een natuurbestemming, waardoor de bomen gespaard worden inclusief de zonnige ligging. Daardoor blijft biotoop voor bosrandsoorten zoals levendbarende hagedis, libellen, vlinders, vogels en zoomplanten volledig intact. In het inrichtingsplan dient daarmee rekening gehouden te worden. Ook voedselgebied van vleermuizen (bosranden) blijft intact. Evenals potentiële verblijfplaatsen van Rosse vleermuis, Baardvleermuis en Watervleermuis.

De aanleg van een wandelpad langs de oude eikenrij in plaats van de huidige maïsakker, kan positieve effecten hebben op bosrandsoorten, omdat zo een kruidenzoom kan ontstaan. Hierdoor wordt ook voedselgebied van vleermuizen en vogels verbeterd. Indien zich nesten van jaarrond beschermde Wespandief, Sperwer, of Boomvalk in de oude eikenrij bevinden, dan kan ontwikkeling van erven en wandelpaden een licht negatief effect (verstoring) op deze soorten hebben. Nader onderzoek is nodig om dit uit te sluiten, want deze soorten komen in deze omgeving voor.

Of de aanleg van de drie erftoegangen door de bosstroken leidt tot verstoring van vleermuisverblijfplaatsen of van jaarrond beschermde vogelnesten zal nader onderzoek moeten uitwijzen. Mogelijk zijn er meerdere verblijfplaatsen in bomen, waartussen de vleermuizen en vogels kunnen wisselen. Ook kan de exacte plaats van de toegang nog mede door het onderzoek bepaald worden.

Deelgebied II

Hier vindt een sterke uitbreiding plaats van beekbegeleidende natuur met een relatief vast peil. Er ontstaan duurzame ondiepe wateren en moerassen met kwelinvloed.

Het areaal geschikt voor grondwaterafhankelijke planten zal enorm toenemen. Standplaatsen van deze soortengroep die nu eventueel in het gebied aanwezig zijn kunnen bij de aanleg van het plan vernietigd worden.

Het hele plangebied is als permanent moeras geschikt als voortplantingsgebied voor amfibieën en vissen. Nu aanwezige voortplantingsplaatsen (in oevers en slootjes) kunnen door de aanleg van het plan vernietigd worden.

Vlinders van moerassen en natte graslanden zullen sterk toenemen.

Libellen van voedselrijke wateren vinden hier optimaal voortplantingshabitat: duurzaam ondiep water voor de insectenetende libellenlarven die enkele jaren in de modder leven.

Leefgebied van de waterspitsmuis en de dwergmuis zal toenemen ten koste van leefgebied van de veldmuis en de mol. Vanwege de aanwezige amfibieën zal het gebied belangrijker worden voor de bunzing. Door het plan neemt de voedselvariatie en de hoeveelheid dekking voor ree en haas sterk toe.

Het plangebied zal een ideaal jachtgebied worden voor de meervleermuis, die nu alleen de open wateren tot zijn beschikking heeft. Deze soort jaagt ook boven natte weilanden en moerassen. Voor de meeste vleermuizen verbetert de kwaliteit van hun jachtgebied.

Het gebied zal als voedselgebied voor vogels uit de naburige bossen en het kleinschalige landschap in kwaliteit toenemen. Het zal voor deze soorten geen uitbreiding van het broedgebied betekenen.

Voor weidevogels is het plangebied zelf straks minder geschikt (te ruig), maar op de rand ervan zal de situatie voor hen verbeteren door grotere variatie in nat en droog graslandbiotoop.

Voor watervogels is het gebied nu totaal ongeschikt. Straks zullen er veel watervogels kunnen broeden en overwinteren.

Deelgebied III en IV

Het areaal geschikt voor grondwaterafhankelijke planten zal toenemen op de moerasbanketten en lage delen van de meestromende berging. Planten van vochtige en droge stroomdalgraslanden zullen in het hele plangebied veel geschikte plekken vinden, omdat deze door natuurbeheer een kans krijgen.

Standplaatsen van deze soortengroepen die nu zeker in het gebied aanwezig zijn (dotterbloem, holpijp, bosbies) kunnen bij de aanleg van het plan vernietigd worden.

Het moerasbanket is geschikt als voortplantingsgebied voor amfibieën en vissen. In de meestromende berging geldt dit alleen voor de laagste delen die tot de zomer nat zijn. Nu aanwezige voortplantingsplaatsen (in oevers en slootjes) kunnen door de aanleg van het plan vernietigd worden.

Vlinders van moerassen en allerlei graslanden zullen een groot areaal vinden. Libellen zullen minder sterk toenemen, omdat het moerasbanket en meestromende berging in sommige zomers droog vallen.

Kleine wateren in de meestromende berging zullen geschikt zijn voor de waterspitsmuis, vanwege de nu al aanwezige kwel en een beoogd natuurlijk beheer.

Eventueel aanwezige leefgebieden van de waterspitsmuis

(in natte ruigte, greppels) worden wellicht door de aanleg van het plan vernietigd.

De ruige en natuurlijke vegetaties zullen geschikt zijn voor de dwergmuis en de bunzing. Door het plan neemt de voedselvariatie en de hoeveelheid dekking voor ree en haas sterk toe. De mol en de veldmuis zullen zich in de meestromende berging kunnen handhaven op de hogere plekken.

De voedselvariatie en voedselzekerheid voor dassen binnen hun leefgebied zal enorm toenemen. De aanwezige bijburcht in deelgebied III kan hoofdburcht worden. Deze ligt op een voor dassen karakteristieke plek in de dalrand (referentie: Overijsselse Vecht). In de

dalrand in het zuiden van deelgebied IV is ook een burcht van de das te verwachten, omdat de afstand tot de huidige burcht (> 1 km) voldoende is.

Het plangebied zal een ideaal jachtgebied worden voor de meervleermuis, die nu alleen de open wateren tot zijn beschikking heeft. Natte weilanden en moerassen nemen in dit plandeel fors toe en behoren ook tot de voedselgebieden van deze vleermuis.

Voor de meeste vleermuizen verbetert de kwaliteit van hun jachtgebied.

Deelgebied IV bevindt zich dicht bij de bebouwde kom van Almen. Daar zijn mogelijk verblijfplaatsen van meervleermuis, laatvlieger, grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis in dorpsgebouwen. Verbetering van het voedselgebied zo dicht bij de voortplantingsplaatsen is een groot positief effect.

Voor weidevogels kunnen de randen van de meestromende berging een verbetering zijn, omdat daar variatie in voedsel en structuur aanwezig zal zijn. De nu nauwelijks nog aanwezige weidevogels kunnen daardoor iets toenemen. Kritische weidevogels zoals de Watersnip die in natuurlijke natte terreinen broeden worden door het plan sterk bevoordeeld.

Vogels van kleinschalige landschappen zullen dan wel sterk profiteren.

Voor vogels van bossen en kleinschalige landschappen in de directe omgeving zal het voedselgebied in kwaliteit toenemen. Als broedgebied wordt het voor hen niet beter.

Voor watervogels komt het moerasbanket beschikbaar.

3.2 Effecten van het plan op beschermde gebieden

In deelgebied I is sprake van mogelijk enige aantasting van kenmerkende natuurwaarden in de EHS als gevolg van het maken van één erftoegang in het noordwesten. Dit effect is nog niet te kwantificeren, maar is naar verwachting, vanwege de zeer kleine schaal, niet significant. Daarvoor moet bij de aanleg vooral rekening gehouden worden met beschermde soorten (nader onderzoek).

De omvorming van het rabattenbos van Robinia naar een natuurterrein heeft een positieve invloed op de natuurwaarden in de EHS.

In de deelgebieden II, III en IV wordt op grote schaal en op kwalitatief hoog niveau invulling gegeven aan het Ecologisch verbindingsgebied van het Berkeldal. De effecten van het plan zijn in deze deelgebieden zeer positief voor de EHS.

In deelgebied II is sprake van uitbreiding van het landgoederenlandschap rond Zutphen. In de deelgebieden III en IV ontstaan zeer grote stapstenen tussen de landgoederenlandschappen aan beide zijden van het Berkeldal (Lochem en Vorden), die nu nog gescheiden van elkaar liggen. Deze stapstenen leveren veel extra voedsel voor soorten uit de omringende landschappen en voegen veel soorten aan de ecosystemen toe. Er ontstaat bij Almen een natuurlandschap op een hogere schaal: dekzanden en beekdalen als één geheel.

4. CONCLUSIES

Deelgebied I

Nee-tenzij toets voor het plan voor de hoofdwoning op de Rees (Almenseweg)

De ingrepen in de Ecologische Hoofdstructuur (beschermde gebied) beperkt zich tot de aanleg van één erftoegang door het bestaande EHS natuur naar de Almense weg.

Gedeputeerde Staten van Gelderland beschouwen een ruimtelijke ingreep waarvoor een bestemmingsplan moet worden aangepast als een significante aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities wanneer deze kan leiden tot de volgende effecten:

1) Een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die aangewezen voor nieuwe natuur en agrarische natuur.

- *De erftoegang op de Rees tast areaal en kwaliteit van het aanwezige bos niet aan, op voorwaarde dat er sprake is van halfverharding en beperkte verlichting. Hij moet gezien worden als bosweg.*

2) Een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in verbindingzones en tussen de verschillende leefgebieden in de overige delen van de EHS. In het bijzonder de vrije verplaatsing van herten en wilde zwijnen binnen het gehele bos- en natuurgebied van de Veluwe

- *De erftoegang op de Rees zal de uitwisseling van planten en dieren niet frustreren.*

3) Een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AmvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora en Faunawet.

- *De exacte ligging van de erftoegang op de Rees is nog niet bekend, maar de lengte is kort. Door nader onderzoek kan bedreiging en verstoring van beschermde soorten en rode lijstsoorten voorkomen worden. Door inrichting met halfverharding en beperkte verlichting kan effect op de directe omgeving (verstoring van soorten) voorkomen worden.*

4) Een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid).

- *De erftoegang op de Rees heeft geen aantoonbaar effect op de aaneengeslotenheid van grote natuurlijke eenheden*

5) Een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden.

- *De erftoegang op de Rees heeft geen invloed op natuurlijke processen in grote eenheden*

6) Een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren.

- *De erftoegang op de Rees heeft geen enkele invloed op een water van Hoog Ecologisch Niveau (HEN)*

7) Een verandering van de grond- en oppervlaktewateromstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de natuurdoeltypen gewenste grond- en oppervlaktewater situatie (verder) aantast.

- *De erftoegang op de Rees heeft geen invloed op de omstandigheden van grond – en oppervlaktewater.*

8) Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden (in geval de norm van 40 decibel wordt overschreden).

- *De erftoegang op de Rees leidt niet tot overschrijding van de 40 Db norm in stiltegebieden*

Conclusie Nee-tenzij:

De aanleg van een erftoegang op de Rees naar de Almense weg, moet beschouwd worden als niet significant, op voorwaarde dat bij de aanleg rekening gehouden wordt met beschermde soorten.

De ontwikkeling van de drie toegangen op landgoed de Rees, heeft mogelijk invloed op beschermde soorten. Nader onderzoek naar beschermde soorten planten en dieren kan dit voorkomen.

De ontwikkeling van de erven heeft zeker positief effect op beschermde planten en dieren. De omvorming van het rabattenbosje heeft zeker positieve effecten op beschermde soorten en gebieden.

Deelgebieden II, III en IV

De plannen voor de Berkel leiden tot forse verbetering van kenmerken en waarden van beekdalnatuur. Deze natuur is op dit moment in zeer beperkte mate aanwezig.

Het plan betekent een sterke verbetering van de koppeling van de natuurlijke landschappen (EHS) aan weerszijden van het beekdal. Daarmee wordt de functie van EHS Verbindingsgebied hier zeer sterk.

Voor weidevogels is het plan niet erg positief. De natuurlijke gebieden worden te extensief en de omringende landbouwgronden blijven intensief beheerd. Alleen op de overgang van beide nemen hun kansen toe. Voor enkele kritische weidevogels, zoals de watersnip, die in natuurlijk ruig terrein broedt, kan het plan wel positief zijn.

Bij de aanleg kunnen de weinige voorkomens van beekdalsoorten in het geding zijn, maar na realisatie nemen ook voor die soorten de kansen enorm toe.

Nader onderzoek naar flora, amfibieën, weidevogels en waterspitsmuis in het gebied buiten de huidige Berkel, is daarom nodig om de effecten in beeld te krijgen.

5. AANBEVELINGEN

Erven De Rees

Indien zich nesten van jaarrond beschermde Wespandief, Sperwer, of Boomvalk in de oude eikenrij bevinden, dan kan ontwikkeling van erven en wandelpaden een licht negatief effect op deze soorten hebben. Nader onderzoek is nodig om dit uit te sluiten, want deze soorten komen in deze omgeving voor.

Of de aanleg van de drie erftoegangen door de bosstroken leidt tot verstoring van vleermuisverblijfplaatsen of van jaarrond beschermde vogelnesten zal nader onderzoek moeten uitwijzen. Mogelijk zijn er meerdere verblijfplaatsen in bomen, waartussen de vleermuizen en vogels kunnen wisselen.

Afhankelijk van de aangetroffen soorten is ontheffing van de Flora- en Faunawet noodzakelijk, of kan volstaan worden met planaanpassing.

Door inrichting van de erftoegangen met halfverharding en beperkte verlichting kan effect op de directe omgeving (verstoring van soorten) voorkomen worden.

In het inrichtingsplan voor het erf in het noordwesten van de Rees dient rekening gehouden te worden met optimale bosrandcondities (bezonning) van de oude eikenrij op de grens van het erf.

Omvorming van het Robiniahakhout in het rabattengebiedje naar Elzen/wilgenhakhout levert de meeste natuurwinst op. Natte omstandigheden zijn daar niet meer te verwachten, als gevolg van de sterk drainerende werking van het aanpalende Afleidingskanaal.

De Berkel

Om te kunnen bepalen waar beschermde soorten voorkomen, die mogelijk door de ingreep bedreigd worden, is nader soortenonderzoek nodig, met het vereiste aantal veldbezoeken in de juiste perioden.

Het gaat om een beperkt aantal terreinen, meest kleine sloten met kwel, waarin waterspitsmuis, amfibieën, insecten, dotterbloem, zwanebloem kunnen voorkomen. Ook natuurlijke vegetaties van taluds en steilranden kunnen soorten als reptielen en amfibieën, planten en insecten herbergen.

In het uitvoeringsplan dient vervolgens rekening gehouden te worden met aangetroffen beschermde soorten. Deels op aanwijzing vanuit een ontheffing voor tabel 3 soorten zoals waterspitsmuis. Deels vanuit de protocollen uit de Gedragscode Flora en Fauna van het waterschap (tabel 2 soorten zoals levendbarende hagedis en orchideeën).

BRONNEN

Zoon, C.P.M., 2009. Natuurwaarden in het zuiden van Almen (Lochem).

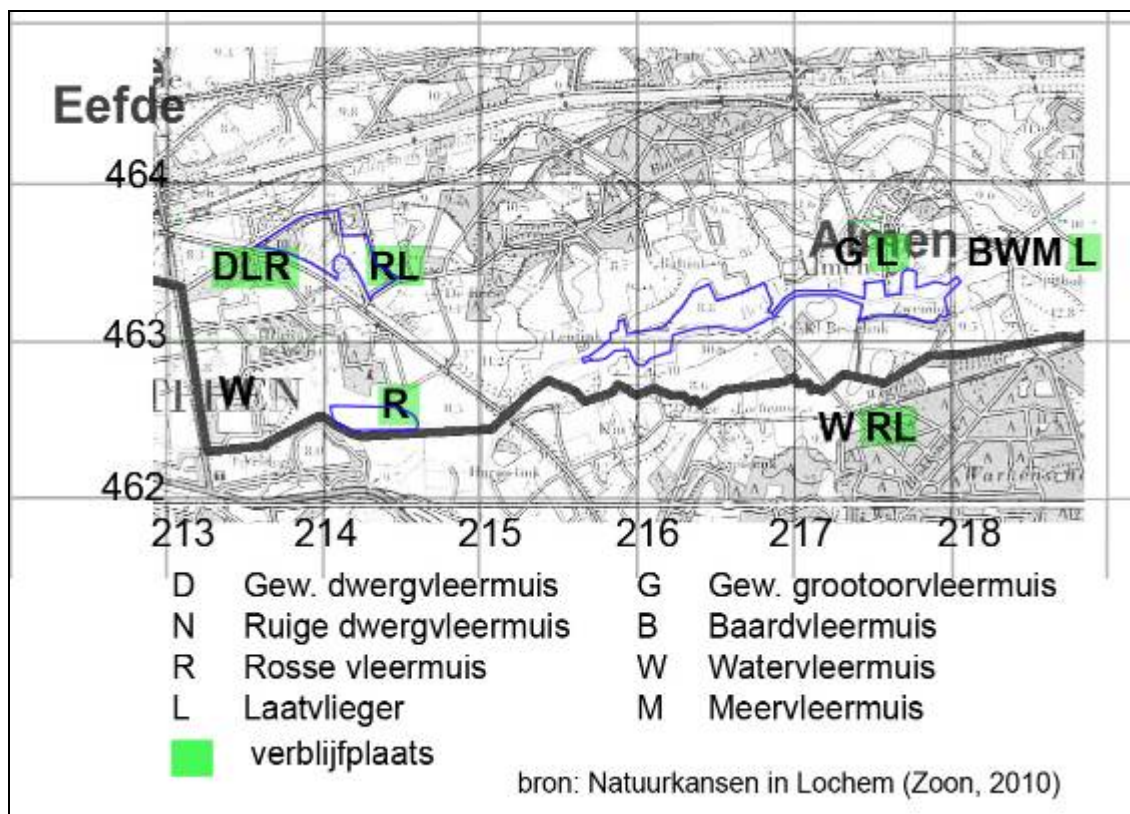
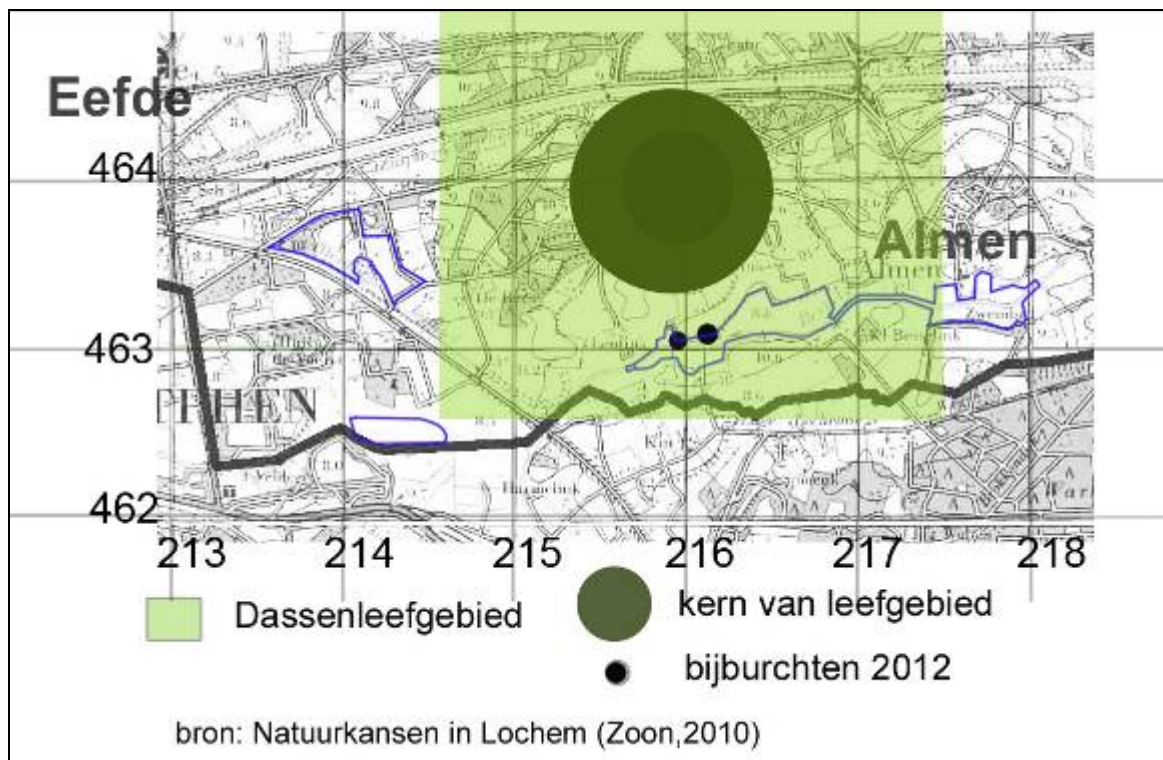
Zoon, C.P.M., 2010. Natuurkansen in Lochem. Aanwezige natuurwaarden en kansen voor ontwikkeling van natuur in het buitengebied van de gemeente Lochem;

Kampen, J., 2005. Visstandbemonstering Berkel. AquaTerra Water en Bodem

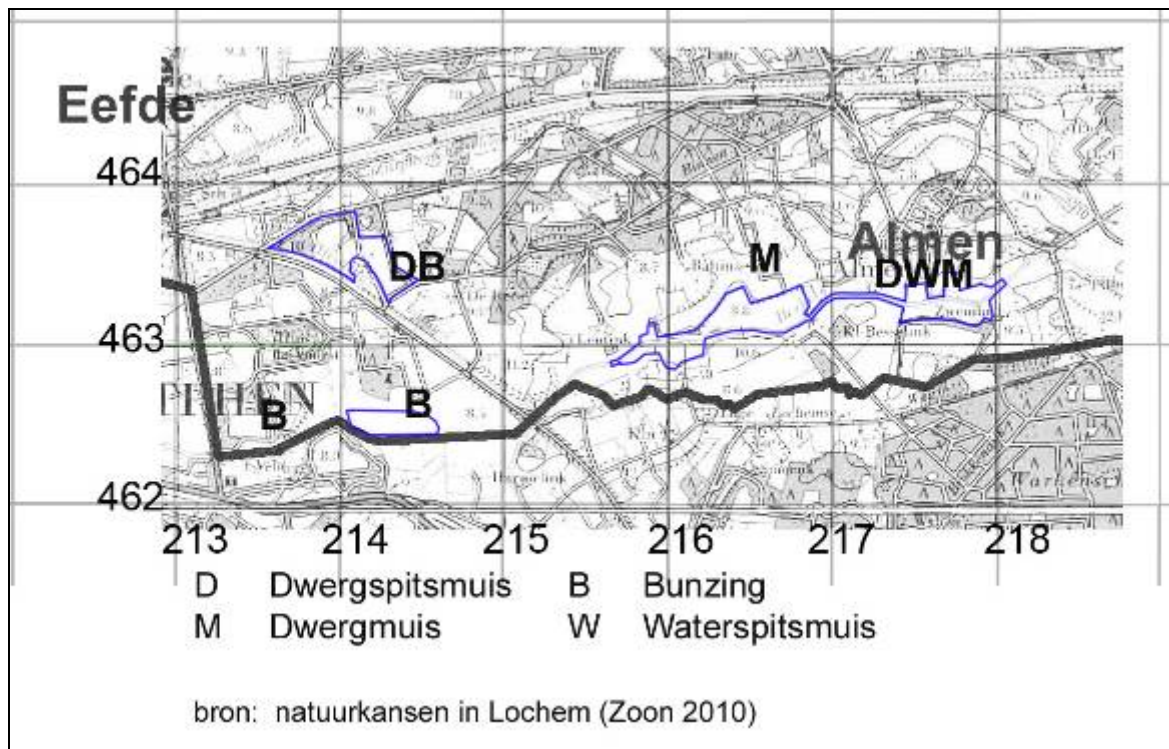
Nationale Databank Flora en Fauna, 2012. Soortverspreidingsgegevens vanaf 1998.

BIJLAGE 1 BESTAANDE GEGEVENS FLORA EN FAUNA TOT EN MET 2009

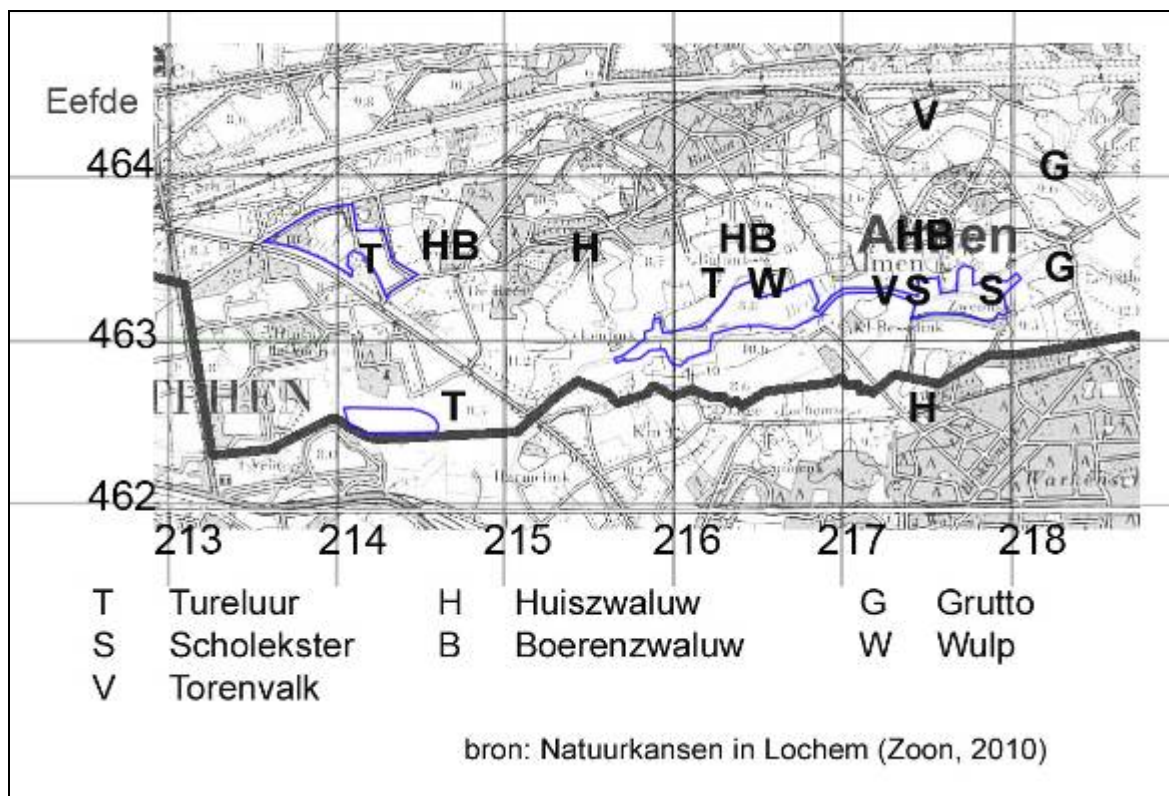
Beschreven in: Natuurkansen in Lochem (Zoon, 2010) en Natuuronderzoek Almen zuid (Zoon, 2009) aangevuld met waarnemingen in maart 2012 en NDFF(2012).



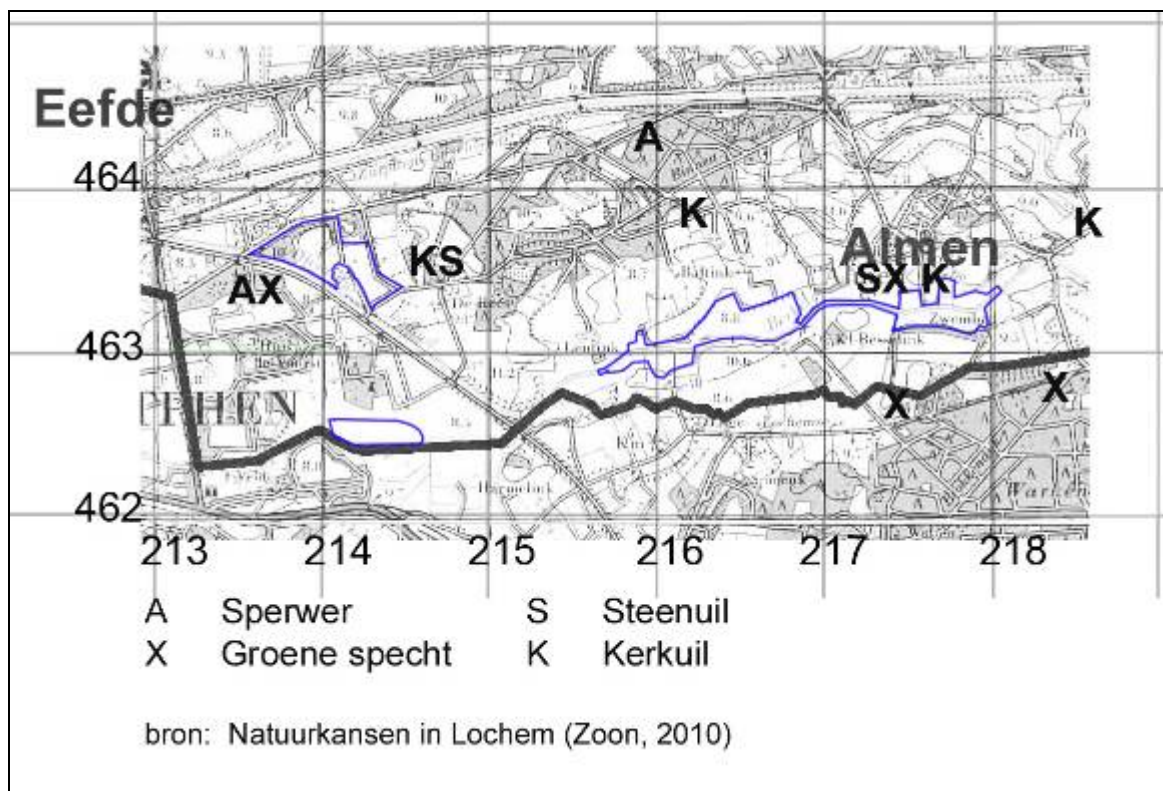
Vleermuizen



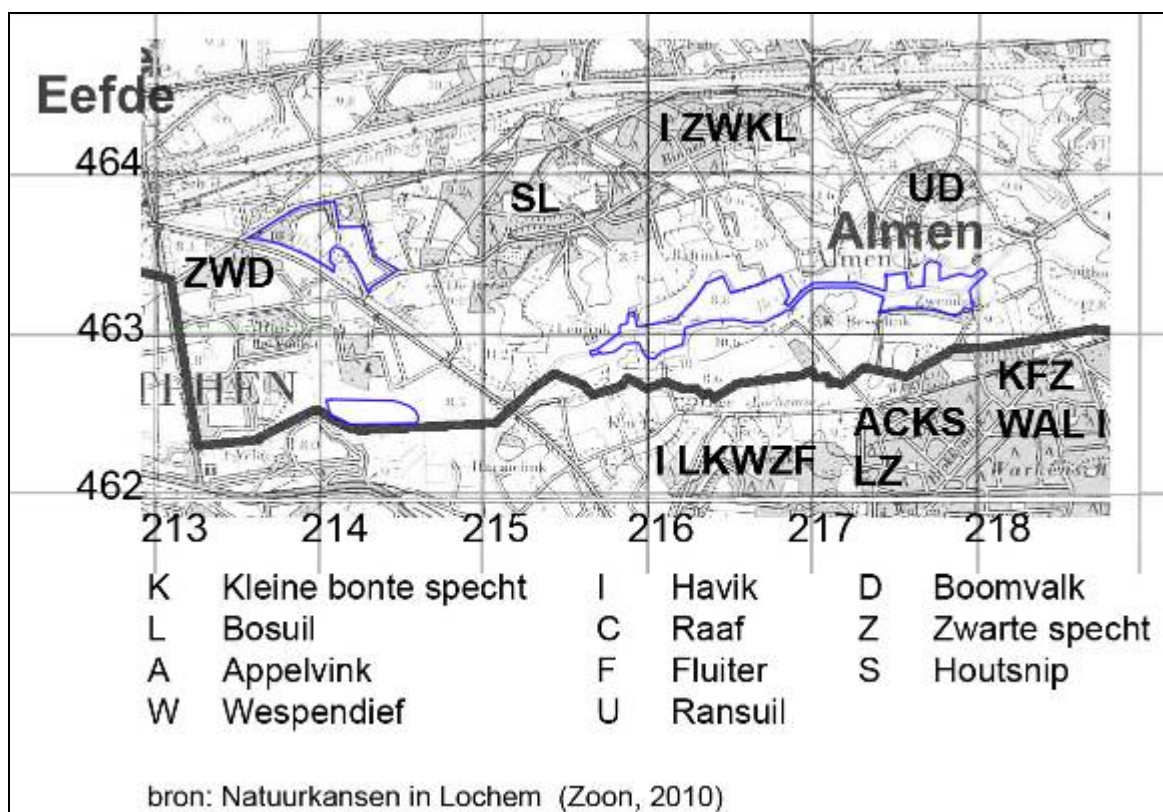
Overige bijzondere zoogdieren



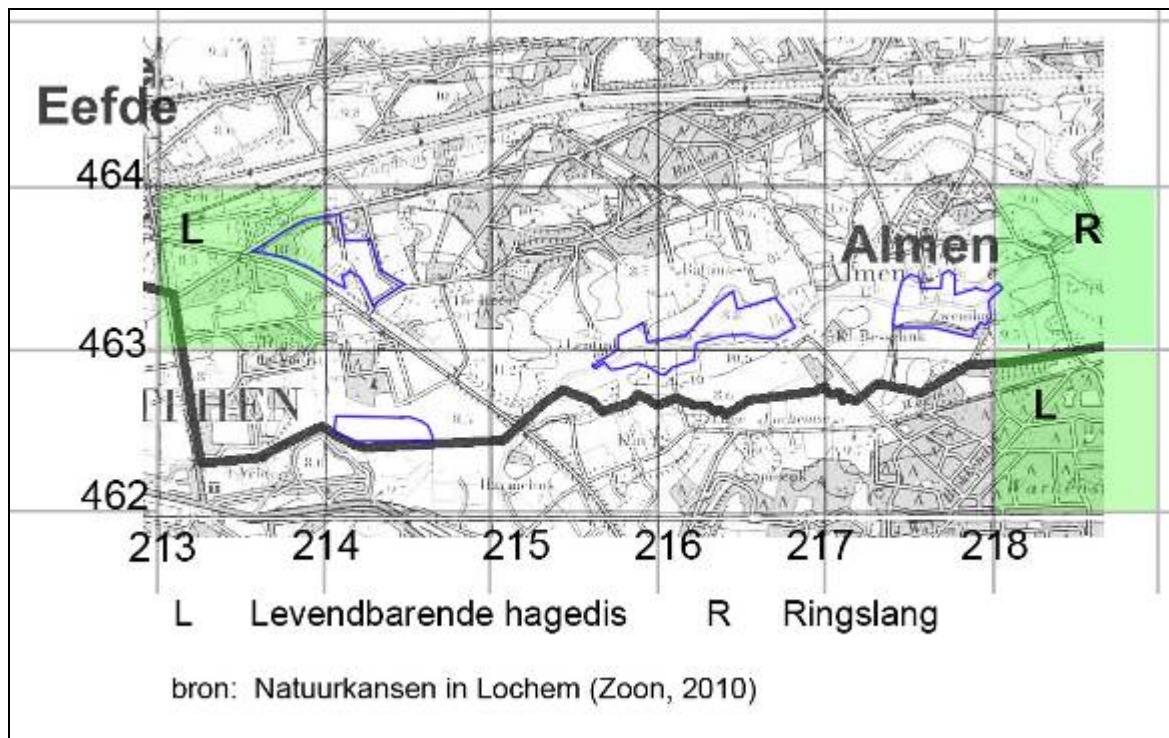
Bijzondere vogels van open cultuurlandschap



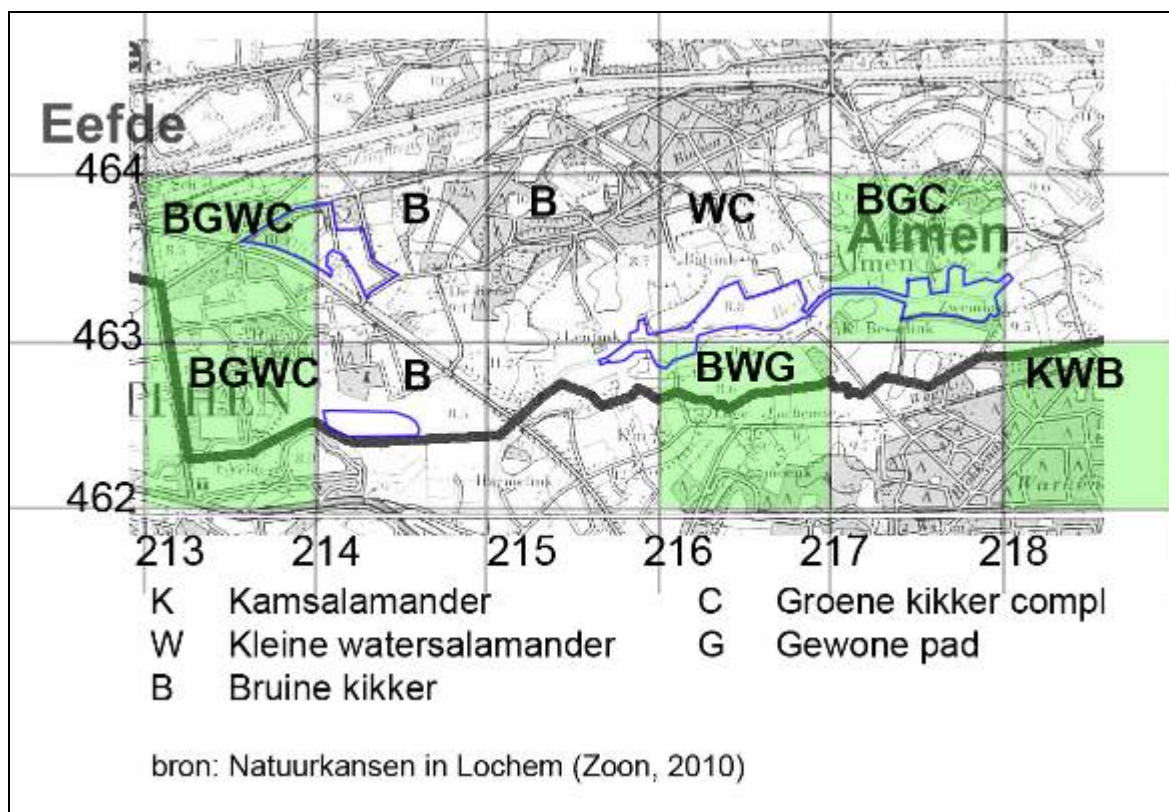
Bijzondere vogels van kleinschalig landschap



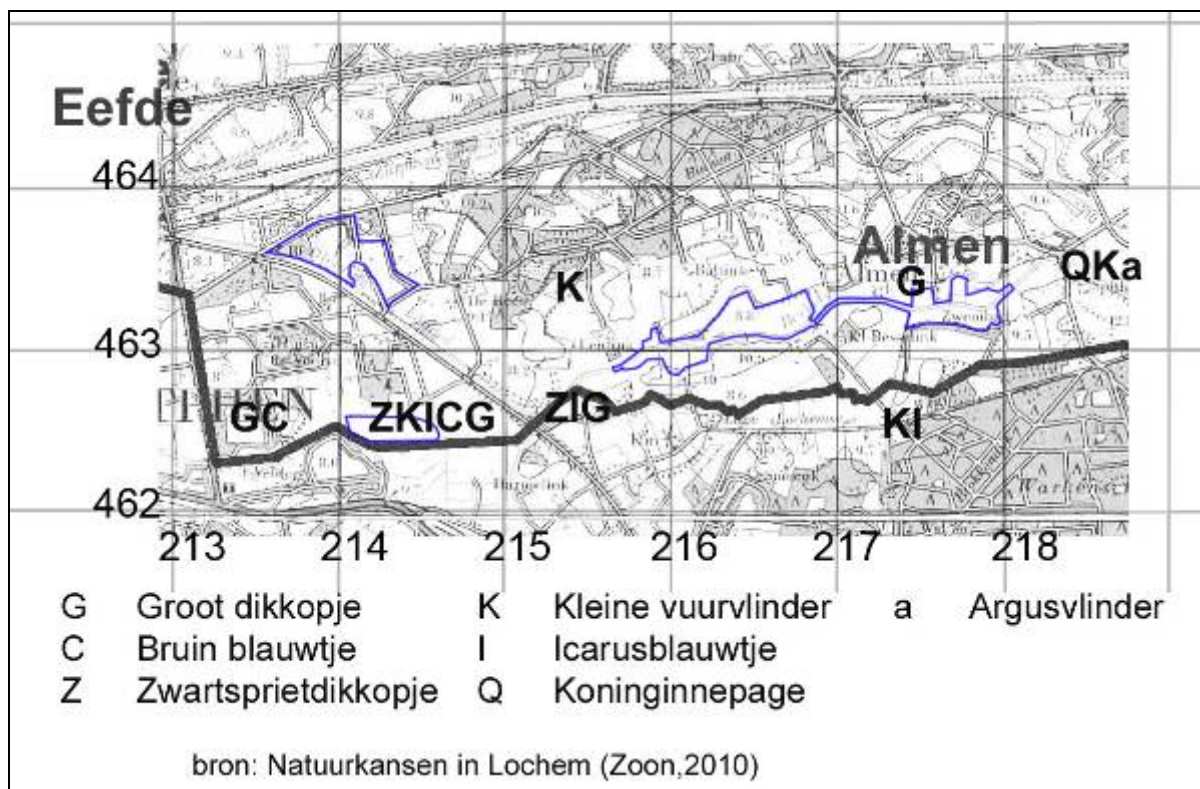
Bijzondere vogels van bossen



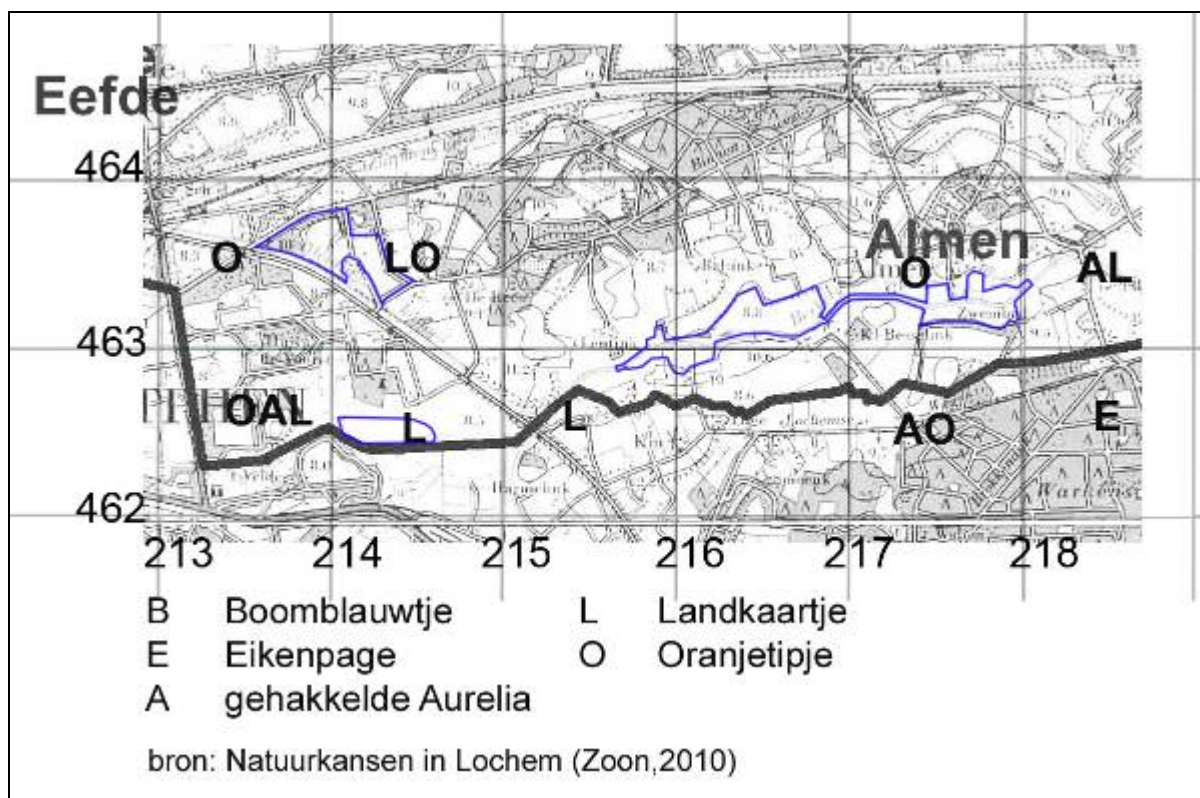
Reptielen van natuurgebieden



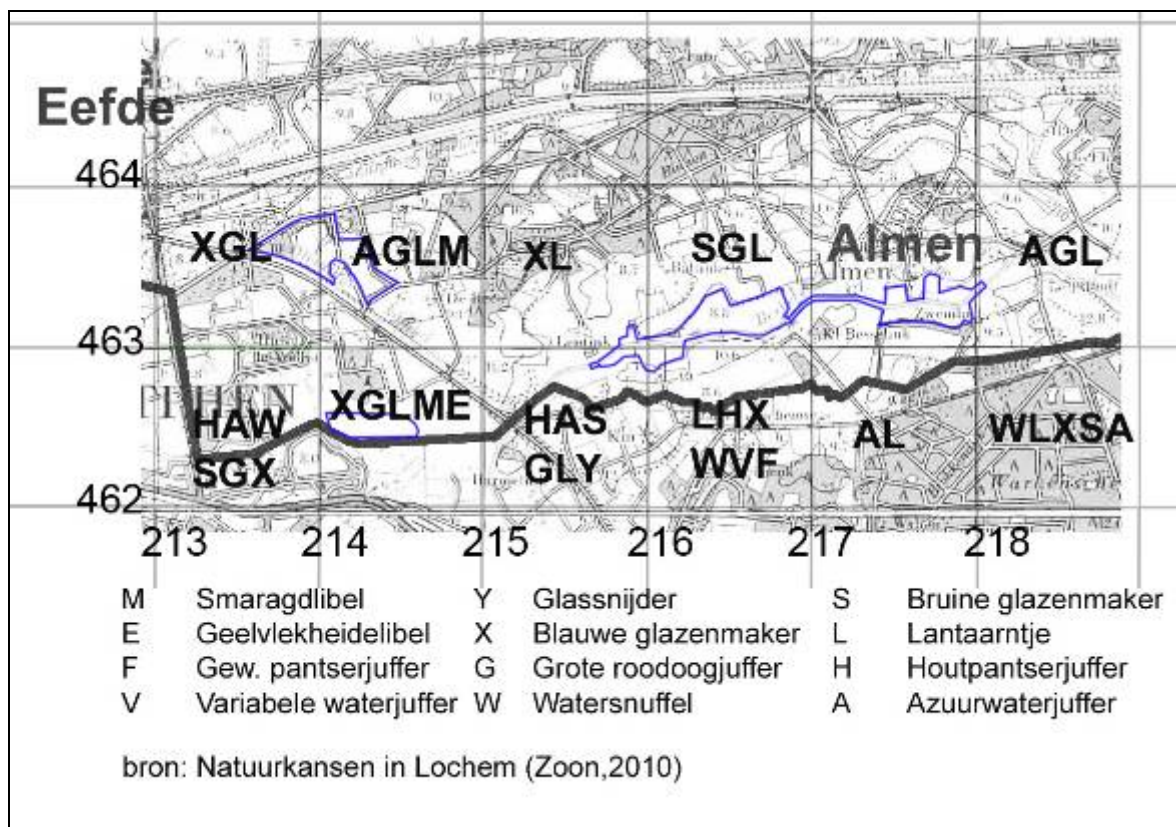
Amfibieën van cultuurland



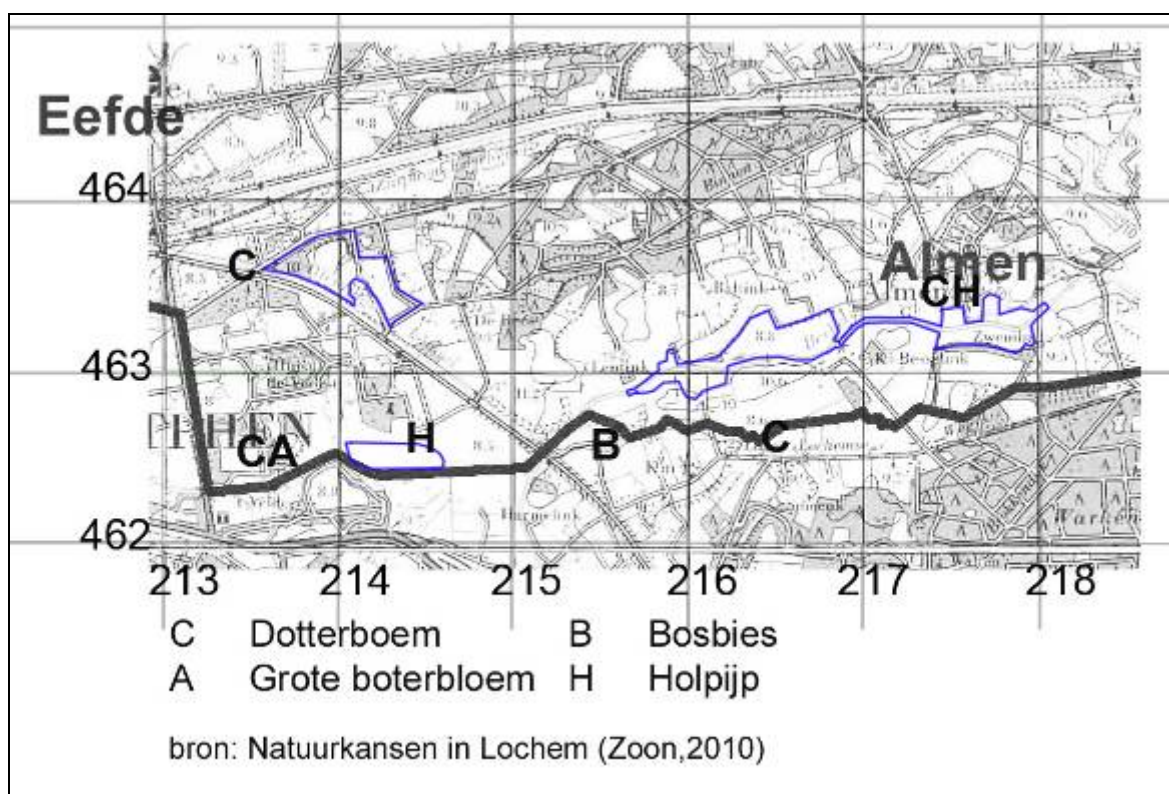
Bijzondere vlinders van graslanden



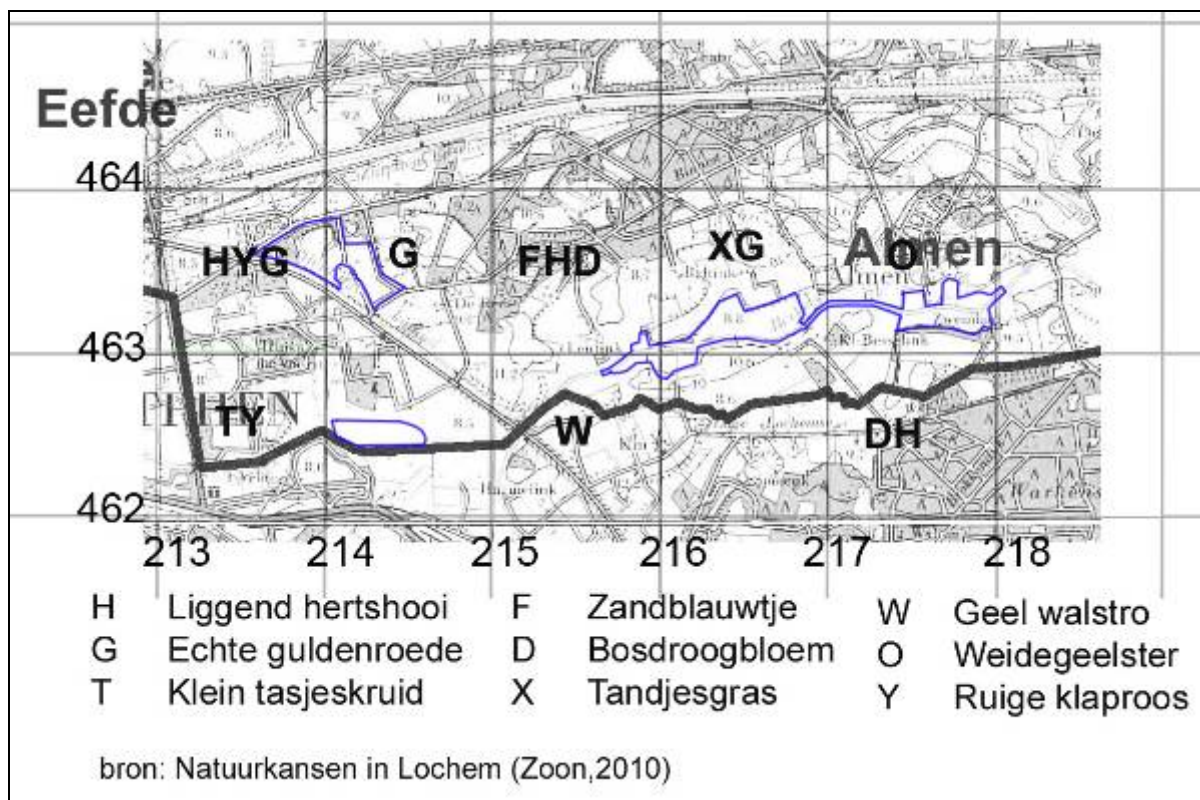
Bijzondere vlinders van bossen



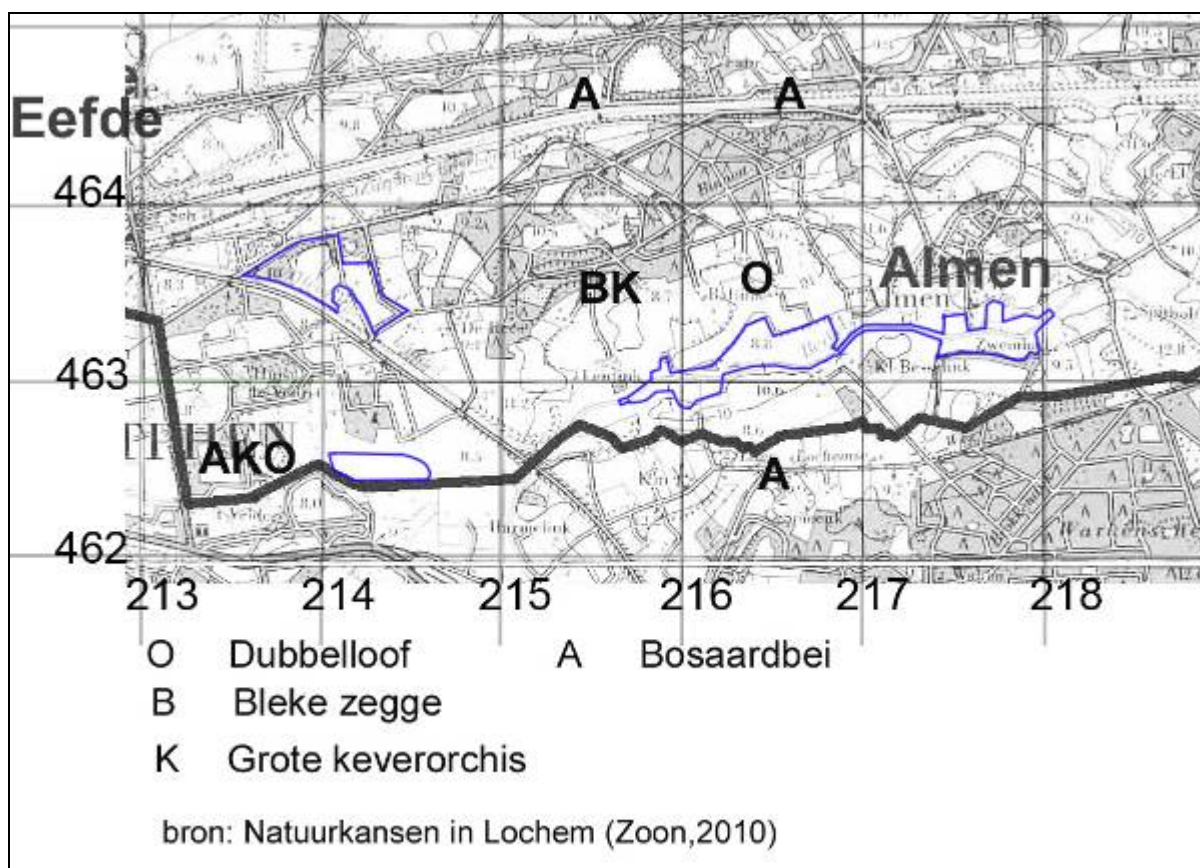
Libellen



Bijzondere flora van oevers



Bijzondere flora van droge graslanden en zoomvegetaties



Bijzondere flora van bossen